

Παράγοντες κινδύνου και προστασίας σχολικής βίας: Η σημασία του σχολικού κλίματος

Δρ. Κώστας Α. Φάντη

Καθηγητής Αναπτυξιακής Ψυχολογίας

Διευθυντής: Εργαστήριο Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας

Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η αναγνώριση και η
αντιμετώπιση της
σχολικής βίας είναι
ευθύνη όλων μας!

Επιτρέψτε στον εαυτό
σας να ακουστεί!

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

- Γονείς
- <https://is.gd/parents3>
- Μαθητές
- <https://is.gd/students3>
- Εκπαιδευτικούς
- <https://is.gd/teachers3>

Επικοινωνήστε μαζί μας

Εργαστήριο Αναπτυξιακής
Ψυχοπαθολογίας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

+357 22892060
dplab@ucy.ac.cy

**ΣΤΟΠ ΣΤΗ
ΒΙΑ!**

ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ!

Έρευνα για το φαινόμενο της σχολικής
βίας σε όλα τα σχολεία της Κύπρου

Λευκωσία, 2021

Σχολική βία ή εκφοβισμός (bullying)

- **Σκόπιμη** και **επαναλαμβανόμενη** παρενόχληση ή βία που εκφράζεται είτε από ένα μαθητή προς κάποιο άλλο, είτε από ομάδες μαθητών προς ένα μαθητή ή προς μια ομάδα μαθητών.
- **Πως ξεχωρίζει από την επιθετικότητα γενικότερα;**
 - Σκόπιμη πρόκληση φόβου ή «βλάβης» στο θύμα
 - Συστηματική ενόχληση
 - Ασυμμετρία δύναμης (σωματική ή κοινωνική ισχύς του θύτη)
 - το θύμα είναι ανήμπορο να αμυνθεί ή να αντιδράσει → εντείνεται η ανισότητα

Τι **δεν** είναι το bullying

- Μια απλή διαμάχη ή σύγκρουση μεταξύ 2 μαθητών
- Το πείραγμα ή το αστείο μεταξύ συμμαθητών
 - Που γίνεται μεμονωμένα
 - Που δεν έχει συνέχεια
 - Που δεν επηρεάζει τη συναισθηματική κατάσταση των παιδιών
 - Οι μαθητές κάνουν αστεία μεταξύ τους διασκεδάζοντας αληθινά

Διαφοροποίηση

- Οι μαθητές στις «μάχες-παιγνίδι» συνήθως:
 - Χαμογελούν ή γελούν δυνατά, δείχνουν χαρούμενα.
 - Ανταλλάζουν θέσεις κυνηγού και κυνηγημένου.
 - Οι άλλοι στο περιβάλλον δεν το κάνουν θέμα
- Τα παιδιά-θύματα συνήθως:
 - Δυσανασχετούν έντονα, δείχνουν φοβισμένα ή πολύ θυμωμένα.
 - Προσπαθούν να ξεφύγουν από το «παιγνίδι» και τον θύτη τους.
 - Δεν ανταλλάζουν ρόλους, ο θύτης είναι ο ίδιος.
 - Αν το περιστατικό συμβαίνει μπροστά σε τρίτους, λαμβάνει ιδιαίτερη προσοχή από αυτούς.

- **Ποιες οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού;**
 - **Σωματικός εκφοβισμός**
 - Χτύπημα, σπρώξιμο, τράβηγμα
- **Λεκτικός εκφοβισμός**
 - Απειλές, κοροϊδία, βρισιές, διακρίσεις
- **Σχесιακός (Ψυχολογικός) εκφοβισμός**
 - συναισθηματική κακοποίηση
 - φόβο / τρομοκράτηση
 - αποκλεισμός από μια κοινωνική ομάδα
 - προσβολή της φιλίας κάποιου άλλου
 - Παράδειγμα – διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, της οικονομικής κατάστασης ή διαφορετικότητας κάποιου

Ποσοστά εμπλοκής και συνέπειες

Διαχωρισμός σε Θύτες, θύματα, θύτες/θύματα

- Τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια ανέφεραν μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης παρά εκφοβισμού (ως θύτες)
 - ένα μικρότερο ποσοστό θυτών θυματοποιεί ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών
 - κορίτσια σε αυξημένο ρίσκο θυματοποίησης, ιδιαίτερα σχεσιακής μορφής

Υπο-ομάδες εκφοβισμού

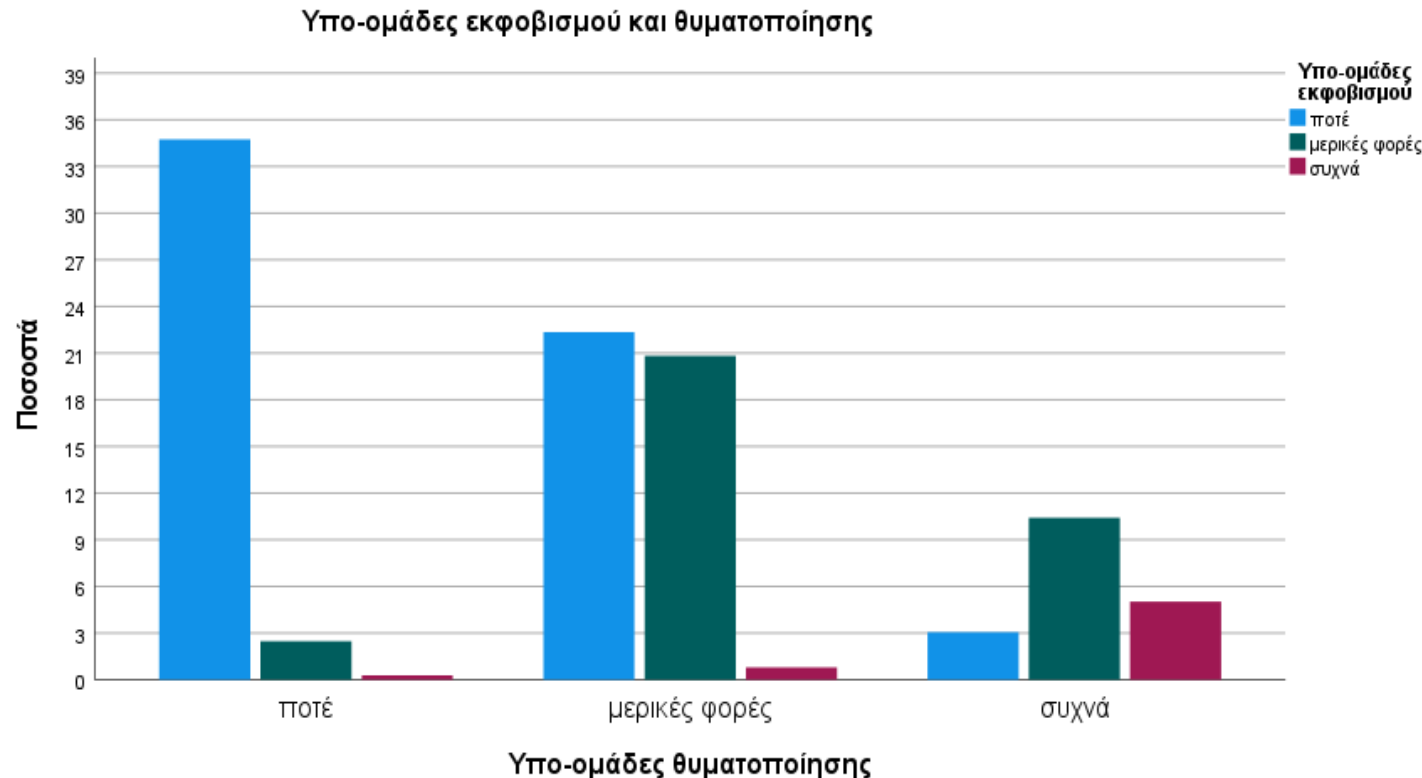
Ποσοστό

ποτέ	60.2
μερικές φορές	33.7
συχνά	6.1

Υπο-ομάδες θυματοποίησης

Ποσοστό

ποτέ	37.1
μερικές φορές	43.9
συχνά	18.9

Θύτες / θύματα

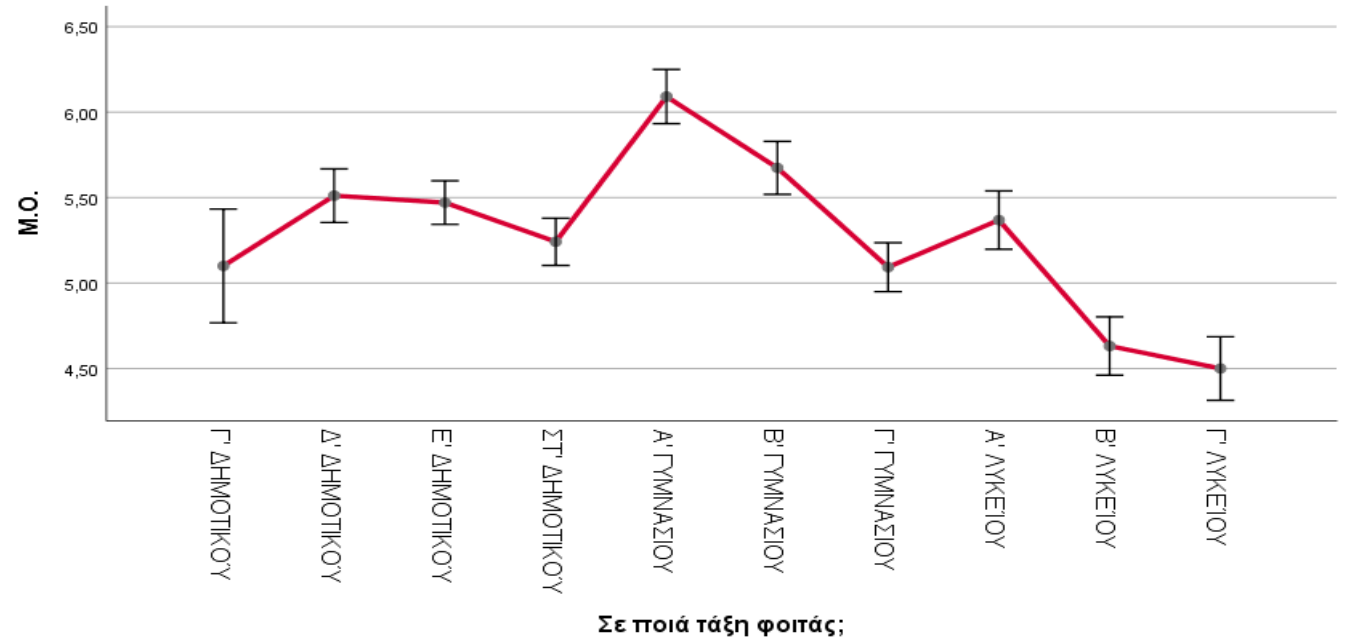
-Βίαια

-Εναντιωματικά

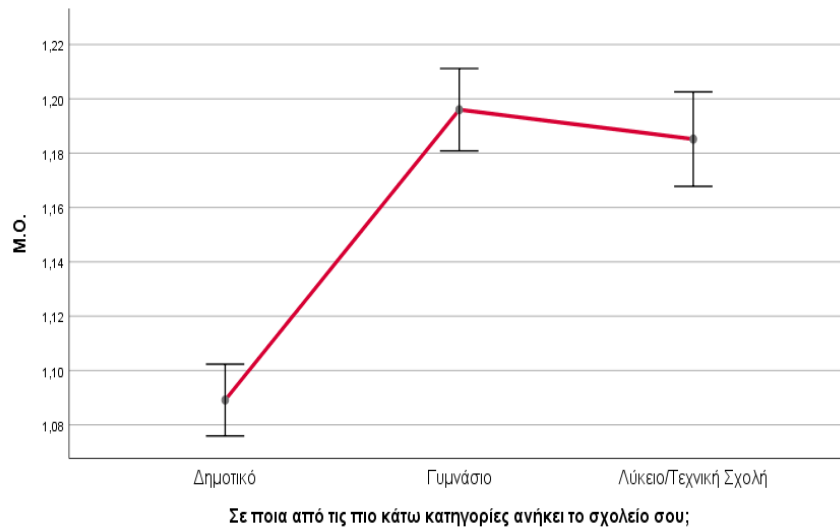
-Ενοχλούν / νευριάζουν τους άλλους

Αναπτυξιακές διαφορές

Σωματική θυματοποίηση – ανά τάξη

Εκφοβισμός – ανά βαθμίδα

Σχολική βία – άλλες ομάδες

- **Παρευρισκόμενοι:**

- Οι **υποστηρικτές**

- δεν προκαλούν τις επιθετικές συμπεριφορές, αλλά
 - βοηθούν τον θύτη να ταπεινώσει το θύμα του, γελούν με το θύμα, παροτρύνουν τον θύτη να συνεχίσει
 - αν παρατηρήσουν ότι η επιθετικότητα δεν συνδέεται με **αρνητικές επιπτώσεις**, έχουν αυξημένες πιθανότητες να μιμηθούν αυτή τη συμπεριφορά στο μέλλον

- Οι **παθητικοί θεατές**

- Αδρανείς
- Υποκρίνονται πως δεν παρατήρησαν τίποτα

- Οι **υπερασπιστές**

- παρηγορούν το θύμα, λένε στον ενήλικα τι συμβαίνει ή και επιτίθενται, σπάνια, στον θύτη
- Σπεύδουν σε βοήθεια.

Περιθωριοποίηση από συνομηλίκους,

- 1 στα 10 παιδιά περιθωριοποιούνταν από τους συνομήλικους με αυτές τις συμπεριφορές να περιλαμβάνουν ...
 - αποφυγή, αγνόηση, αποκλεισμό, και γελοιοποίηση
 - Από το νηπιαγωγείο στο λύκειο
 - Σημαντικότητα προληπτικών προγραμμάτων
- Τα παιδιά που ήταν περιθωριοποιημένα
 - είχαν μεγαλύτερες πιθανότητες θυματοποίησης
 - μειωμένη ποιότητα ζωής
 - επιθετικότητα / εναντιωματικότητα

Διαδικτυακός εκφοβισμός ή Κυβερνο-εκφοβισμός;

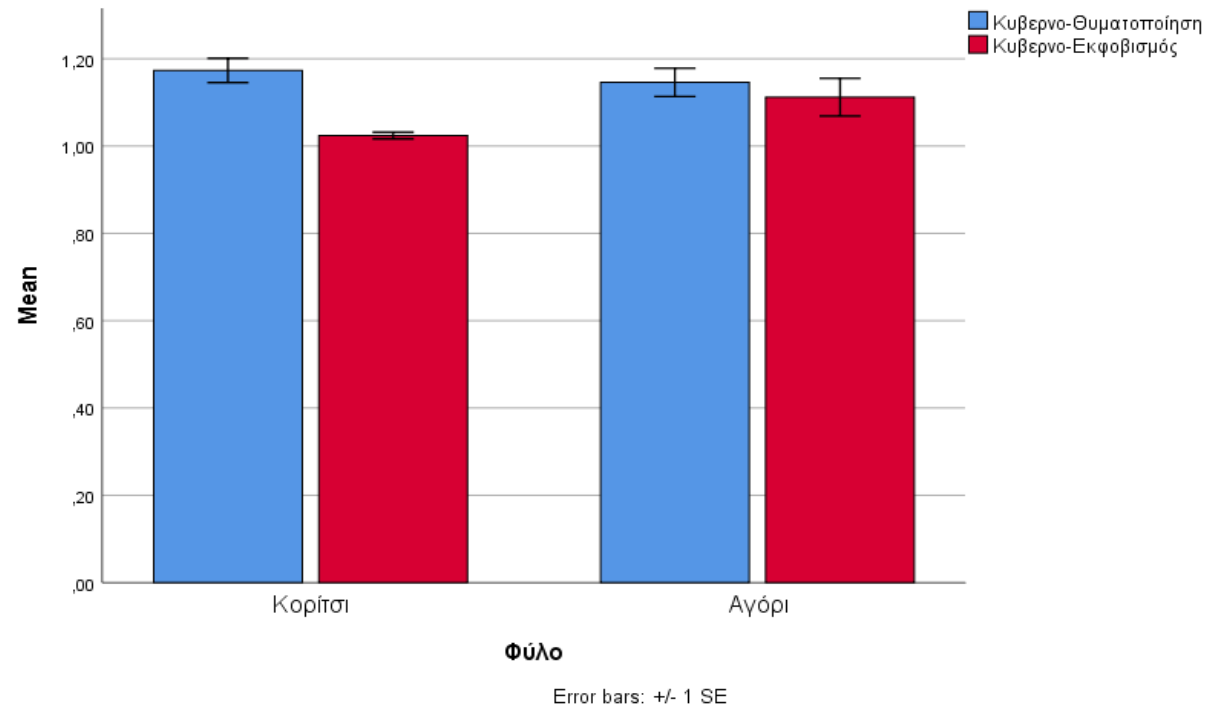
Η βίαιη συμπεριφορά μεταξύ συμμαθητών δεν
περιορίζεται μόνο εντός του σχολικού πλαισίου

Διαδικτυακός εκφοβισμός ή Κυβερνοεκφοβισμός

- Χρήση ηλεκτρονικών μέσων με σκοπό...
 - Εκφοβισμό
 - Παρενόχληση
 - Εξύβριση
 - Δυσφήμιση
 - Εξευτελισμό
 - Κοινωνικό αποκλεισμό
 - έκθεση και αποστολή σε άλλους χωρίς την έγκριση του «θύματος»
 - μυστικών, κουτσομπολιών, προσβλητικών φημών, βίντεο-φωτογραφιών με χλευαστικό περιεχόμενο
- Χρήση ή παραποίηση των προσωπικών δεδομένων κάποιου
- 1 στους 5 έφηβους στην Ευρώπη είναι θύμα κυβερνοεκφοβισμού

- **Κυβερνο-εκφοβισμός και θυματοποίηση:**
 - Θυματοποίηση - 10.3%
 - Εμπλοκή σε εκφοβισμό - 3%.
 - Αγόρια – αυξημένη εμπλοκή σε διαδικτυακό εκφοβισμό

Ποιες είναι οι επιπτώσεις της σχολικής βίας;

Τέτοιες συμπεριφορές καθιστούν δύσκολη την παροχή
ενός ασφαλούς και προστατευτικού σχολικού
περιβάλλοντος που προωθεί τη μάθηση

Συνέπειες – Θύτες

- Η εκδήλωση συμπτωμάτων βίας και παραβατικότητας αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο για...

- χαμηλές σχολικές επιδόσεις
- εμπλοκή σε εγκληματικές ενέργειες
 - το 50% των θυτών εξελίσσονται σε ενήλικες με αντικοινωνική συμπεριφορά
 - περισσότερες πιθανότητες να καταδικαστούν για ποινικά αδικήματα
- ανάπτυξη άγχους και κατάθλιψης
- δημιουργία οικογενειακών προβλημάτων
- **χαμηλή ποιότητα ζωής**

→ Να δώσουμε το μήνυμα ότι πρέπει να αποφεύγονται τέτοιες συμπεριφορές

Σωματικές συνέπειες – θύμα

- Γρατζουνιές, μώλωπες
- Πονοκέφαλοι, στομαχόπονοι, αυπνία, εφιάλτες
- Απώλεια όρεξης

Σχολικές συνέπειες – θύμα

- Μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης, δυσκολίες στη μάθηση
- Μειωμένη επικοινωνία – δε λένε τις σκέψεις τους από φόβο κοροϊδίας
- Σχολική άρνηση – φοβία
- Συχνές απουσίες
- Μειωμένη **ποιότητα ζωής**
 - Απομόνωση

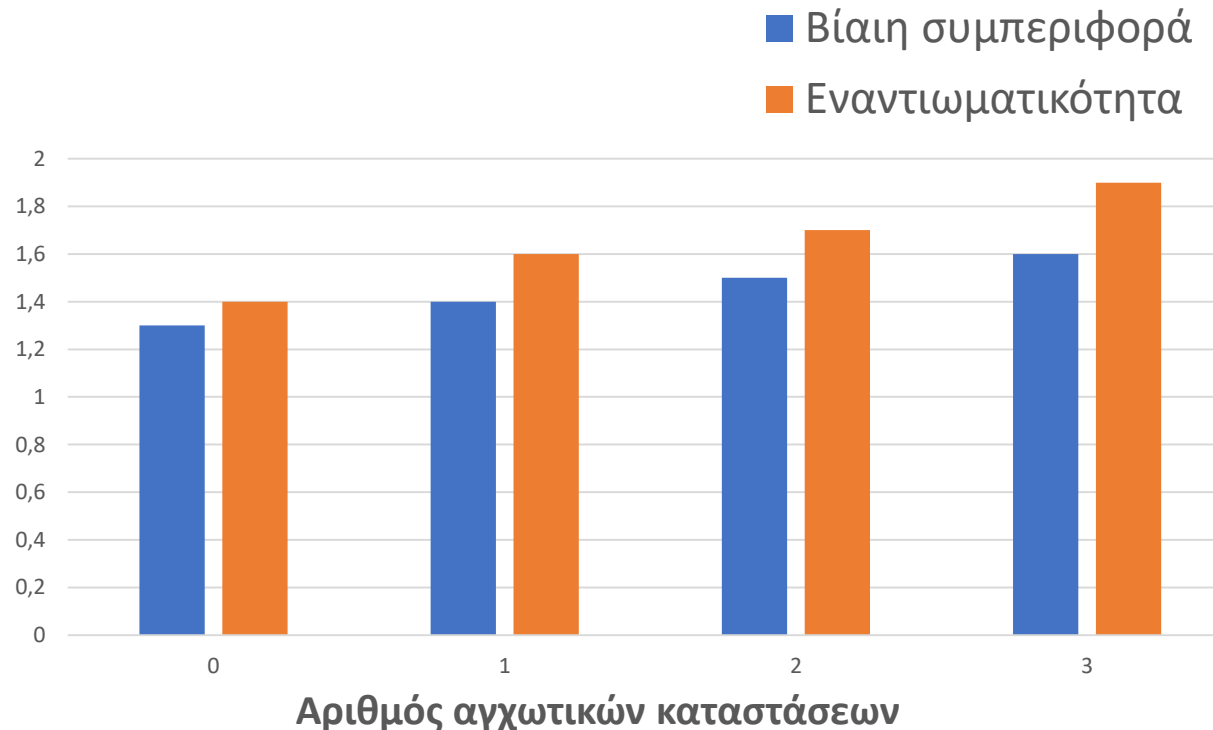
→ προστατέψτε αυτούς τους μαθητές

Πως νιώθει ένα παιδί θύμα

- Θλιμμένο – μελαγχολία
- Ντρέπεται
 - Νιώθει ότι φταίει
- Φοβάται
- Σκέφτεται ότι θα απογοητεύσει τους γονείς του
- Βρίσκεται σε διαρκή κατάσταση άμυνας – Ανησυχία / Αγωνία
- **ΑΓΧΟΣ**
 - Κοινό στοιχείο θυμάτων / θυτών

Αγχωτικές καταστάσεις – περιβάλλον

- Όσο αυξάνονται οι αγχωτικές εμπειρίες των παιδιών τόσο αυξάνονταν η βίαιη συμπεριφορά και η εναντιωματικότητα
 - ευερεθιστότητα, εκρήξεις θυμού και «εκ προθέσεως» ενοχλητική συμπεριφορά, ιδιαίτερα έναντι στους ενήλικες (π.χ., εκπαιδευτικούς)

Βία προς και από εκπαιδευτικούς

- Εκπαιδευτικοί δέχονται βία
 - από μαθητές (Μέσος όρος συνολικού ποσοστού = 26.8%)
 - από γονείς (Μέσος όρος συνολικού ποσοστού = 16.3%).
 - Ποιο συχνή μορφή – δυσφήμιση εκπαιδευτικών
- Γονείς που δήλωσαν ότι ενεπλάκησαν σε βία προς εκπαιδευτικούς
 - είχαν παιδιά με επιθετικότητα, παραβατικότητα ή εναντιωματικότητα
 - μεγαλύτερες πιθανότητες να χρησιμοποιούν σωματική τιμωρία ως μέθοδο διαπαιδαγώγησης
- 15% των γονέων δήλωσαν ότι τους πρόσβαλαν ή ταπείνωσαν εκπαιδευτικοί
- 3 στα 10 παιδιά ανέφεραν ότι τους πρόσβαλε ή ταπείνωσε κάποιος εκπαιδευτικός

Ποιες οι συνέπειες – εκπαιδευτικούς;

- Οι εκπαιδευτικοί που είναι θύματα βίας δηλώνουν
 - Αυξημένο άγχος
 - Μειωμένη ποιότητα ζωής
 - Μειωμένο Αίσθημα ασφάλειας
- Η σημαντικότητα που δείχνει το σχολείο στις παρεμβάσεις και στην πρόληψη συνδέεται με καλύτερη ποιότητα ζωής για τους εκπαιδευτικούς

Σύνδεση μεταξύ προβλημάτων συμπεριφοράς

- Σημαντικό να αναφερθεί ότι όλες οι συσχετίσεις μεταξύ των προβλημάτων συμπεριφοράς ήταν στατιστικά σημαντικές
 - Βία προς εκπαιδευτικούς
 - Εκφοβισμός, επιθετικότητα
 - Εναντιωματικότητα, παραβατικότητα
- Περίπου το 3% των μαθητών/τριών παρουσιάζει ακραίας μορφής παραβατικότητα, βίας και επιθετικότητα.
 - Αυτές οι συμπεριφορές επηρεάζουν αρνητικά τη καθημερινή λειτουργία του σχολείου
 - Συστήνεται συστηματική και στοχευμένη υποστήριξη του συγκεκριμένου πληθυσμού

Για ποιους λόγους οι μαθητές εκφοβίζουν
συμμαθητές τους;

Γιατί ο οποιοσδήποτε να εκφοβίζει;

- Πολλοί παράγοντες μπορεί να ωθήσουν ένα άτομο σε τέτοιες συμπεριφορές:
 - κερδίζουν κάτι – χρήματα / αντικείμενα συμμαθητών τους
 - ο θυμός / η αντεκδίκηση
 - Απειλές αντιμετωπίζονται με επιθετικότητα
 - δεν αποδέχονται τη διαφορετικότητα των συμμαθητών τους
 - πιέζονται από την ομάδα των συνομηλίκων ή υπακούουν στις εντολές άλλων παιδιών δυνατότερων από αυτά

Γιατί ο οποιοσδήποτε να εκφοβίζει;

- **Χαμηλή αυτοεκτίμηση**

- ανάγκη για επιβολή δύναμης
- ανάγκη για προσοχή
 - Γίνονται πιο δημοφιλείς (μέσα από το φόβο που προκαλούν σε όλους) → Δεν έχουν αληθινές φιλίες

- **Ναρκισσισμός**

- συνδέεται με υπέρμετρα εγωκεντρικές συμπεριφορές και τη χρήση μηχανισμών χειραγώγησης
 - αυξάνουν την εμπλοκή σε αντικοινωνικές και εκφοβιστικές συμπεριφορές

Γιατί ο οποιοσδήποτε να εκφοβίζει;

- **Παρορμητικότητα**

- αδυναμία στην αναστολή και στη ρύθμιση της συμπεριφοράς
 - οδηγούνται σε πράξεις που πληγώνουν τον ίδιο τους τον εαυτό ή τους γύρω τους

- **Χαρακτηριστικά σκληρότητας**

- έλλειψη ενσυναίσθησης, μεταμέλειας και ενδιαφέροντος για την ευημερία των άλλων
 - αυξάνονται οι πιθανότητες να εμπλέκονται σε εκφοβιστικές συμπεριφορές

Τα χαρακτηριστικά αυτά αναπτύσσονται σε αρκετά νεαρή ηλικία.

Συνεπώς, η **έγκαιρη αναγνώρισή** τους και η προσπάθεια για ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων διαχείρισης συμπεριφοράς είναι πολύ σημαντική για τη μείωση της σχολικής βίας

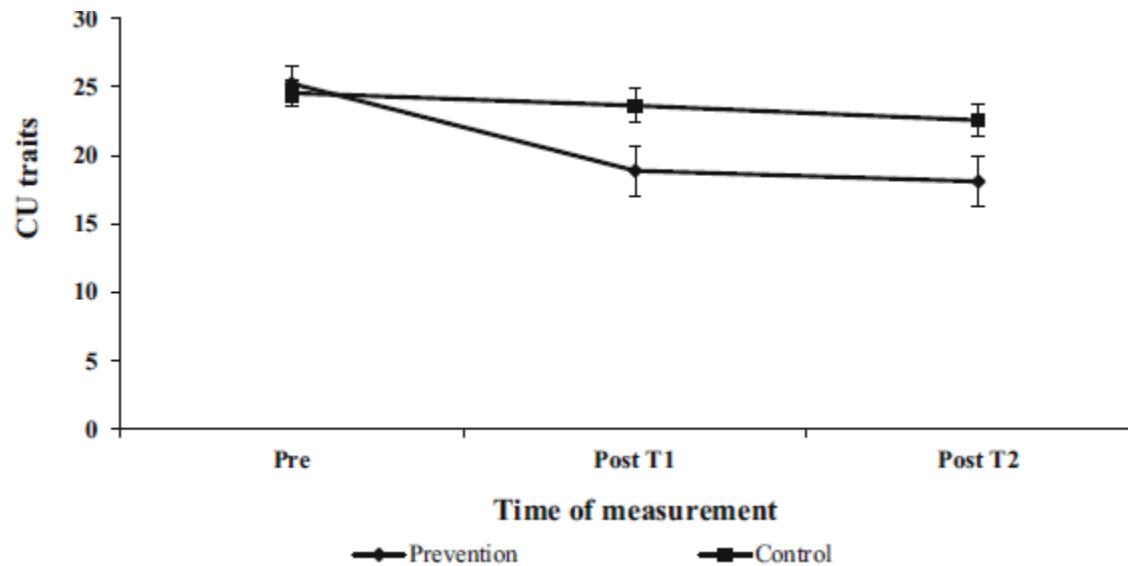

Προληπτικά μέτρα

- Εκπαίδευση δεξιοτήτων **ενσυναίσθησης**
 - Μάθηση, αντίληψη και αντίδραση στα διάφορα συναισθήματα (χαρά, λύπη, θυμός, έκπληξη, φόβος, αηδία).
- **Έλεγχος επιθετικότητας μέσω της λογικής**
 - Μαθαίνουν να **ερμηνεύουν σωστά τις προθέσεις των άλλων**
 - Ερμηνεία κοινωνικών καταστάσεων με εναλλακτικούς τρόπους
 - δεν προσπαθούν όλοι να μας κάνουν κακό
- **Ικανότητα ρύθμισης συναισθημάτων:**
 - επιτρέπει στα άτομα να επεξεργαστούν και να ρυθμίσουν συναισθήματα όπως είναι ο θυμός ή η ματαίωση πριν συμπεριφερθούν αντιδραστικά ή και επιθετικά

Preventing Conduct Disorder and Callous Unemotional Traits: Preliminary Results of a School Based Pilot Training Program

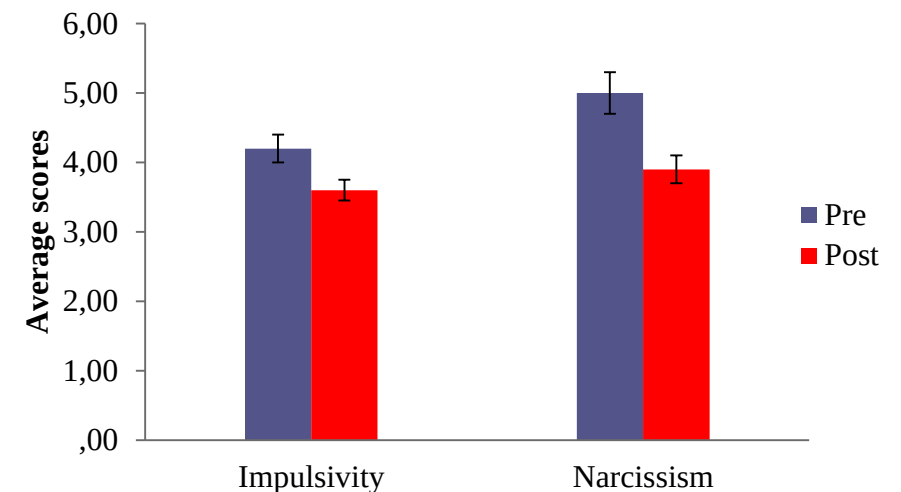
Melina Nicole Kyranides¹ • Kostas A. Fanti¹ • Evita Katsimicha¹ • Giorgos Georgiou¹

Καλύτερες σχέσεις με
γονείς και συνομήλικους

8 συναντήσεις:

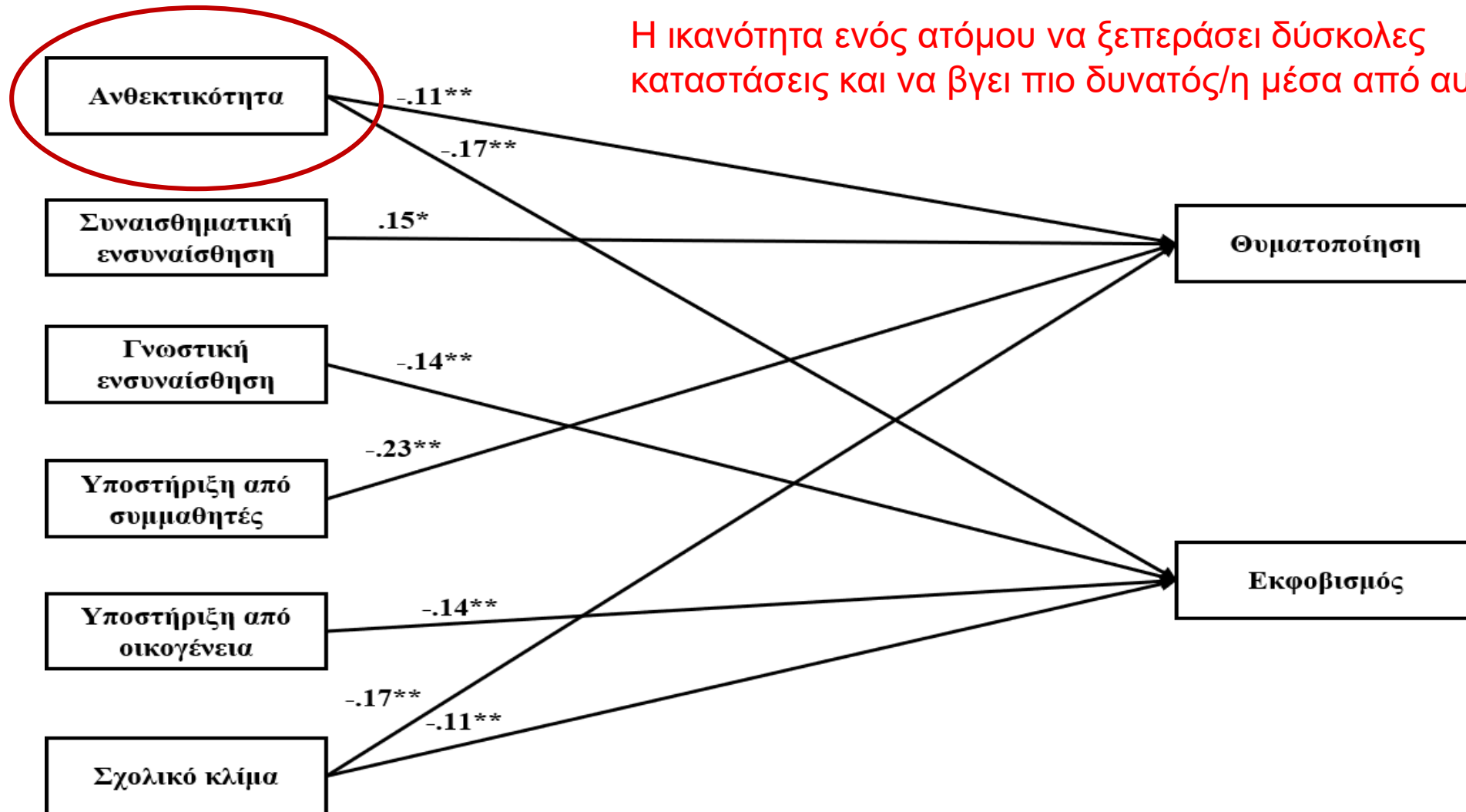
Αναγνώριση/έκφραση συναισθημάτων
Δεξιότητες επικοινωνίας / επίλυσης προβλημάτων
Κοινωνικές δεξιότητες / ρύθμιση συναισθημάτων

Παράγοντες προστασίας

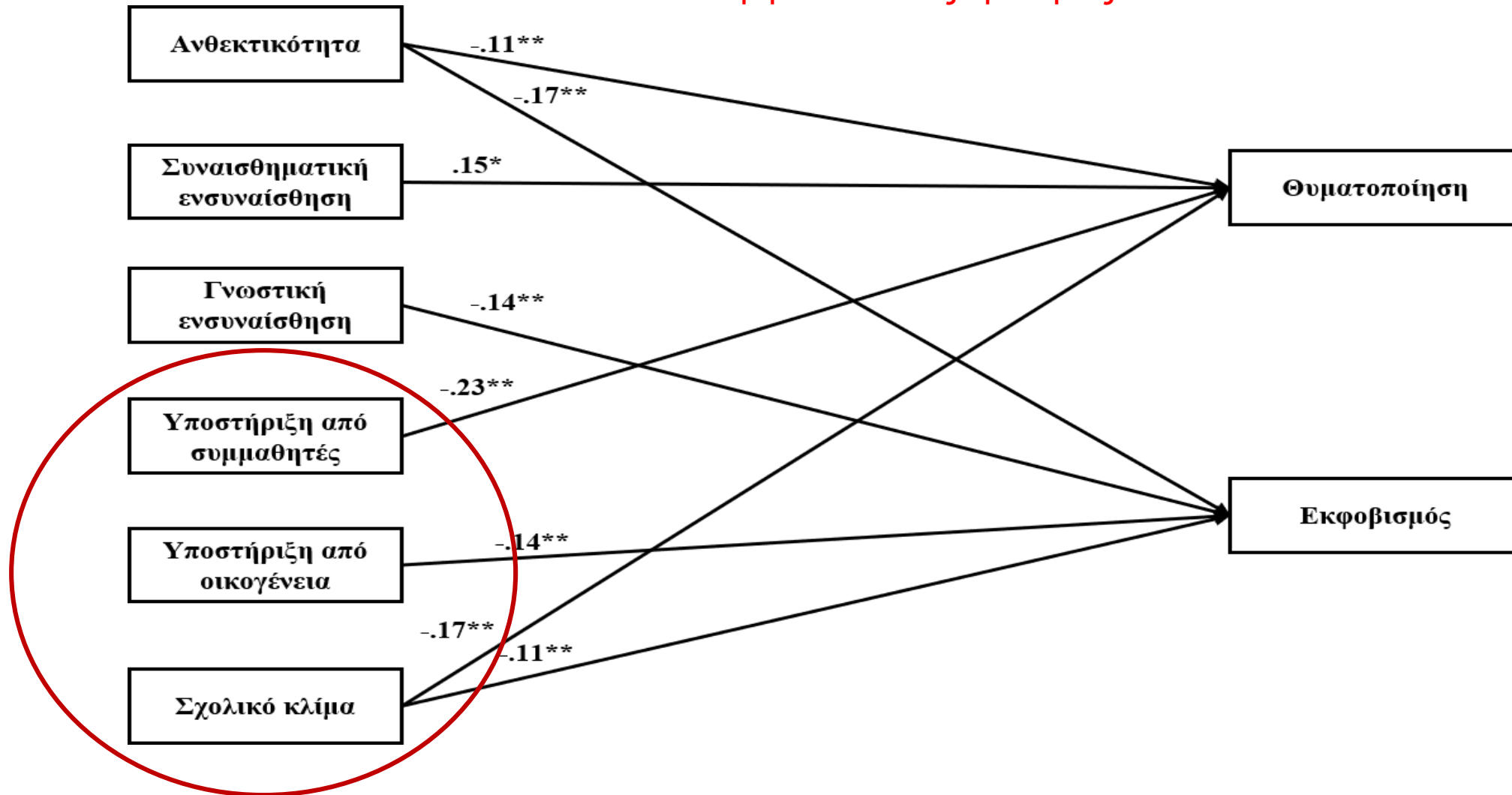
Κοινωνικές σχέσεις και προστατευτικοί παράγοντες

Η ικανότητα ενός ατόμου να ξεπεράσει δύσκολες καταστάσεις και να βγει πιο δυνατός/η μέσα από αυτές

Κοινωνικές σχέσεις και προστατευτικοί παράγοντες

Περιβαλλοντικές εμπειρίες

Σημαντικότητα ευρημάτων

Σύμφωνα με αυτά τα ευρήματα είναι σημαντικό να κυριαρχεί πνεύμα συνεργασίας ανάμεσα σε όλα τα μέλη του σχολείου – εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς.

Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την καταπολέμηση της βίας στα σχολεία είναι η συνεχής εμπλοκή όλων των σχετιζόμενων μελών της σχολικής κοινότητας

Σχολικό περιβάλλον

- Το σχολικό πλαίσιο μπορεί να δράσει ως σημαντικός προστατευτικός παράγοντας για τη μείωση του φαινομένου της βίας
- Σχολικό κλίμα
 - ποιότητα του σχολικού περιβάλλοντος, η οποία βιώνεται από μαθητές (και εκπαιδευτικούς)
 - δυναμικές αλληλεπιδράσεις: επικοινωνία - συνεργασία
 - επηρεάζει τη συμπεριφορά και συναισθήματα

Σχολικό κλίμα

- Το σχολικό κλίμα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό:
 - την ψυχική διάθεση
 - τη ποιότητα ζωής
 - την επίτευξη των στόχων
 - την απόδοση στο εκπαιδευτικό έργο
 - των μαθητών / εκπαιδευτικών
- την ικανότητα των εκπαιδευτικών να προσφέρουν βοήθεια προς τα θύματα έκφοβισμού

Σχέσεις

- Μαθητές:
 - Αισθάνομαι κοντά στους ανθρώπους του σχολείου μου
 - Αισθάνομαι πως είμαι μέλος της κοινότητας του σχολείου μου
 - Είμαι ευτυχισμένος/η που είμαι σε αυτό το σχολείο
 - Αισθάνομαι πως οι δάσκαλοι/εκπαιδευτικοί μου νοιάζονται για μένα
 - 30%-42% δεν συμφωνούν → ευκαιρίες για αλληλεπίδραση
- Οι συμμαθητές μου
 - προσφέρουν την υποστήριξη που χρειάζομαι
 - είναι ευαίσθητοι σε αυτά που έχω ανάγκη
 - 38%-40% διαφωνούν
- Εκπαιδευτικοί
 - Οι μαθητές απομονώνουν κοινωνικά ένα συμμαθητή τους
 - 80% συμφωνούν
- **Δεν υπάρχει κλίμα αποδοχής**

Βοήθεια – εμπιστοσύνη για θέματα εκφοβισμού

- Ζητώ βοήθεια από
 - εκπαιδευτικούς
 - 50% μάλλον όχι
 - συμμαθητές
 - 70% μάλλον όχι
- Εμπιστοσύνη των μαθητών ότι οι εκπαιδευτικοί θα αντιμετωπίσουν τη βία μεταξύ συμμαθητών
 - 45% όχι
- Το σχολείο κάνει μια πραγματική προσπάθεια να εμπλέξει τους μαθητές ή γονείς στην πρόληψη της βίας
 - 1 /2 μαθητές και γονείς απαντούν αρνητικά

Προσωπική ανάπτυξη

- Υπάρχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη στο σχολείο μας για μαθητές που τη χρειάζονται
 - 30% των εκπαιδευτικών διαφωνούν
- Έχετε λάβει οποιαδήποτε εκπαίδευση σε θέματα που αφορούν προβλήματα συμπεριφοράς ή και διαχείριση βίαιων συμπεριφορών στο σχολείο;
 - 45% όχι
- Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε προγράμματα επιμόρφωσης σε θέματα βίας είχαν μεγαλύτερες πιθανότητες να
 - εντοπίζουν σχολικές συγκρούσεις
 - δουλεύουν με το θύμα
 - προσπαθούν να επιλύσουν περιστατικά εκφοβισμού

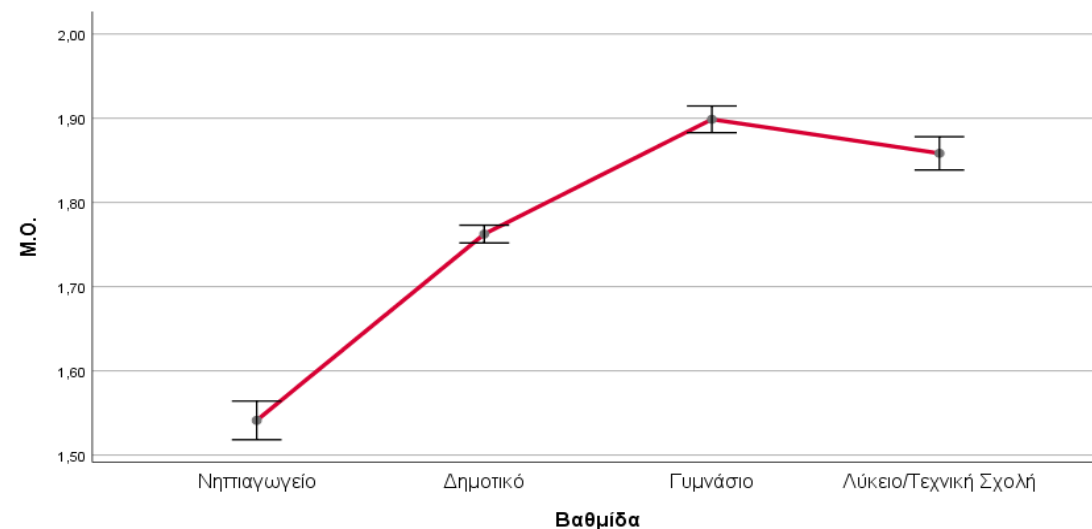
Ειρηνικό κλίμα

- Συγκρούσεις μεταξύ μαθητών/μαθητριών
 - Πάνω από 9 / 10 μαθητές και εκπαιδευτικούς συμφωνούν
- Συγκρούσεις μεταξύ μαθητών/μαθητριών και εκπαιδευτικών
 - Πάνω από 7 / 10 μαθητές και 8/10 εκπαιδευτικούς συμφωνούν
- Συγκρούσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών
 - Πάνω από 5 / 10 μαθητές και 8/10 εκπαιδευτικούς συμφωνούν
- Μαθητές:
 - Αισθάνομαι ασφαλής στο σχολείο μου
 - 28% δεν συμφωνούν

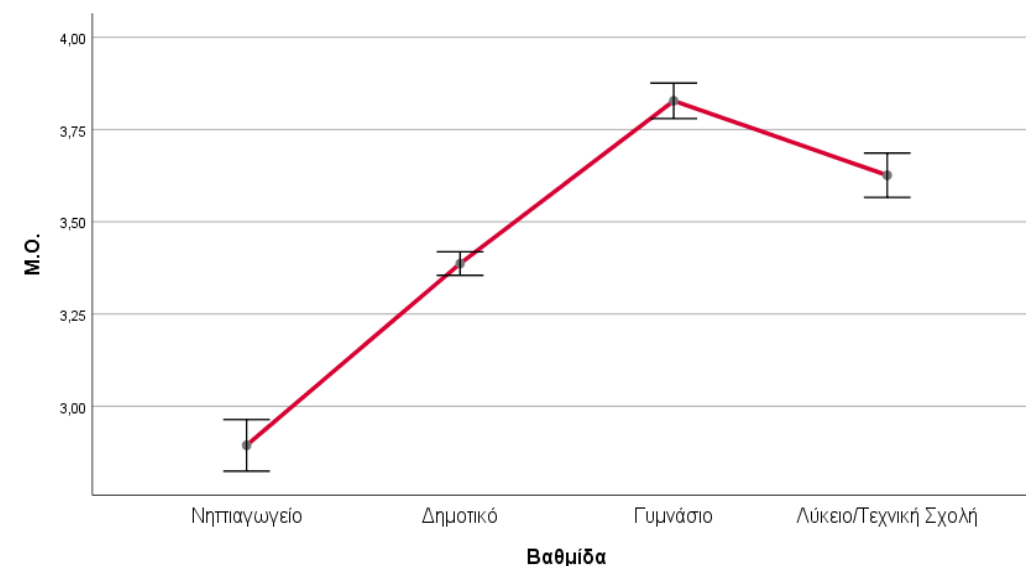
Εκπαιδευτικοί

Συμπεριφορές κινδύνου στο σχολείο.

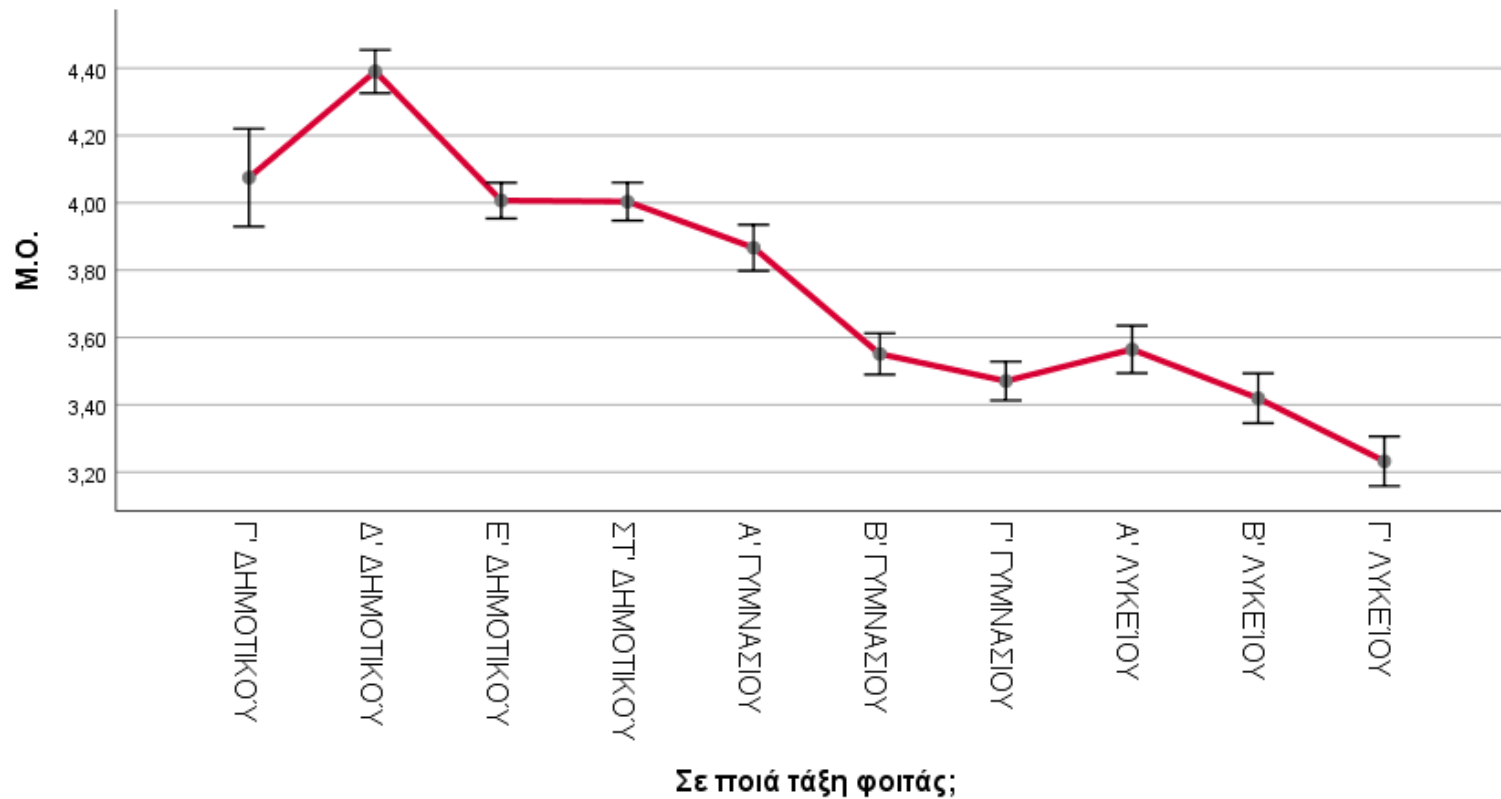
	Ποτέ	Ποσοστό		
		Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Οι μαθητές μπλέκουν σε καβγάδες	8.6	70	20.8	9.2
Οι μαθητές καταστρέφουν πράγματα και κάνουν βανδαλισμούς	42.9	42.6	11.5	3
Οι μαθητές απειλούν ή εκφοβίζουν τους συμμαθητές τους	20.2	62.2	13.3	4.3
Οι μαθητές φέρνουν αιχμηρά αντικείμενα στο σχολείο (π.χ. μαχαίρια)	75.6	22.8	1.2	0.4
Γενικά, υπάρχει μια βίαιη ατμόσφαιρα στο σχολείο	60.5	33.7	4.6	1.2
Εξωσχολικοί εισέρχονται στο προαύλιο κατά τη διάρκεια της σχολικής ημέρας και απειλούν, παρενοχλούν ή καβγαδίζουν με τους μαθητές και το π	74.9	21.7	2.7	0.6
Ένας μαθητής να εκβιάζει έναν συμμαθητή του	35.4	56.1	6.5	2
Υπάρχει μία επικίνδυνη συμμορία στο σχολείο	86.1	11.4	1.9	0.6
Οι μαθητές απομονώνουν κοινωνικά ένα συμμαθητή τους	23.1	64.5	9.1	3.4
Ένα μαθητής τραυματίστηκε κατά τη διάρκεια ενός καβγά και χρειάστηκε ιατρική φροντίδα	66.3	31.9	1.9	

Οι σχολικές συγκρούσεις (πάνω) και το αίσθημα αβοηθησίας των εκπαιδευτικών (κάτω) αυξάνονταν από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό και από το δημοτικό στη μέση εκπαίδευση

Ενώ η σχολική βία δείχνει αυξητική τάση, η σημαντικότητα που δίνεται στις παρεμβάσεις, τείνει να μειώνεται.

Σημασία στην Πρόληψη/ Αντιμετώπιση της σχολικής βίας → σχολικό κλίμα

- Η αντιμετώπιση της σχολικής βίας κρίνεται από την πλειοψηφία των μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων ως σημαντικό μέρος της αποστολής ενός σχολείου
- Αποτελέσματα: σημασία που δίνεται στην πρόληψη συνδέεται με
 - μείωση σχολικής βίας
 - μείωση της πιθανότητας περιθωριοποίησης μαθητών από συμμαθητές
 - αύξηση ενσυναίσθησης
 - αυξημένη ποιότητα ζωής → εκπαιδευτικών / μαθητών
 - μειωμένη βία από και προς εκπαιδευτικούς.

Τρόποι αντιμετώπισης

Κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας έχει ρόλο και ευθύνη για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Μητέρα 13χρονου που υπέστη εκφοβισμό –

«Πρέπει να σταματήσει ο σχολικός εκφοβισμός σε όλα τα σχολεία. Το δικό μου παιδί έχει τη δύναμη και μου μιλά. Ζήτησε βοήθεια, γι' αυτό βρίσκομαι εδώ. Είναι άλλα παιδιά που απειλούνται και δεν ανοίγουν το στόμα τους να μιλήσουν. Ο σκοπός μου είναι τα παιδιά να μην φοβούνται κανέναν και γι' αυτό ήθελα να δημοσιοποιηθεί το συμβάν»,.

Τι μπορούμε να κάνουμε

- Μαθητές, συμμαθητές, εκπαιδευτικοί εισηγούνται ότι τα θύματα:
 - Φαίνονται φοβισμένα / αδύναμα
 - Δέχονται εύκολα τον εκφοβισμό / κλαίνε εύκολα
 - Έχουν χαμηλή ένταση φωνής
 - Φαίνονται δυστυχισμένοι
 - εύκολοι στόχοι
- Εντοπισμός αυτών των παιδιών και παροχή βοήθειας

Ανίχνευση της θυματοποίησης

- Ο σχολικός εκφοβισμός συμβαίνει με τέτοιο τρόπο που συχνά οι ενήλικες δεν συνειδητοποιούν την ύπαρξη του.
- Οι περισσότερες περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού συμβαίνουν εν αγνοία των γονέων και των δασκάλων
 - Τα περισσότερα θύματα διστάζουν να ενημερώσουν κάποιο ενήλικα λόγω αισθημάτων ντροπής, ματαίωσης, φόβου για μη κατανόηση από τους ενήλικες, φόβου για εκδίκηση από τους θύτες, ακόμη και ενοχών
 - **Νιώθουν αβοήθητα**

**Σημαντικότητα των συμμαθητών
Να μην είναι απλά παρατηρητές**

Τι μπορούμε να κάνουμε;

- Ενίσχυση των μαθητών/τριών που θυματοποιούνται με δράσεις που συμβάλουν στην
 - ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης
 - αποφυγή περιθωριοποίησης
- Ομάδα υποστήριξης – θύμα
 - Εκπαιδευτικούς (υπεύθυνος τμήματος – ασπίδα προστασίας)
 - Συμμαθητές
 - Σε περίπτωση ψυχοπαθολογίας – εκπαιδευτικό ψυχολόγο / σύμβουλο
 - ψυχολογική και συμβουλευτική στήριξη των άμεσα εμπλεκομένων, με στόχο την αποφυγή μελλοντικών επεισοδίων, αλλά κυρίως τη λήψη ουσιαστικής βοήθειας στη βάση των εξατομικευμένων αναγκών του θύτη και του θύματος
 - Αίτημα των εκπαιδευτικών – Αύξηση αριθμού των εκπαιδευτικών ψυχολόγων

Τι μπορούμε να κάνουμε;

- Αν το παιδί είναι θεατής:
 - Ενθάρρυνε το να:
 - Αποτρέπει το σκόπιμο αποκλεισμό κάποιου παιδιού από την παρέα.
 - Μην χαμογελά ή γελά όταν ένα παιδί εκφοβίζεται.
 - Αναφέρει το περιστατικό σε ενήλικες στο σχολείο.
 - Ενθαρρύνει το παιδί-θύμα να μπει στην δική του παρέα.
 - Δείχνει αποδοκιμασία των πράξεων του παιδιού θύτη.

Τα μηνύματα που πρέπει να δώσουμε

- Μη δέχεσαι τη βία → **Μίλα**
- Μη μένεις παρατηρητής → **Μίλα**
- Φέρσου στους άλλους όπως θέλεις να σου φέρονται
- Σεβάσου τη διαφορετικότητα των άλλων
 - Δεν είμαστε όλοι ίδιοι, αλλά είμαστε ίσοι
- Οι γονείς και οι δάσκαλοι / καθηγητές σου μπορούν **(και θέλουν)** να σε βοηθήσουν
- Θύτης – πρέπει να καταλάβει τις συνέπειες των πράξεων του
 - **Μηδενική ανοχή** σε συμπεριφορές εκφοβισμού και καταπίεσης
 - **Όλοι** πρέπει να δώσουμε το μήνυμα ότι αυτή η συμπεριφορά δεν είναι ανεκτή

Τι μπορεί να κάνει το σχολείο

- Πέραν από τη κάλυψη της ύλης
 - Να εφαρμόζει προγράμματα προαγωγής ψυχικής υγείας
 - Να αφιερώνει χρόνο στην εμπέδωση ενός υγιούς σχολικού κλίματος
 - Να αντιμετωπίζει τους θύτες
 - Να ενημερώνει συχνά τους γονείς για θέματα συμπεριφοράς
 - Να ακούει τις ανησυχίες όλων των εμπλεκομένων για πιθανό εκφοβισμό

Τι μπορεί να κάνει το σχολείο

- Ενδυνάμωση της φωνής των μαθητών
 - Να αξιοποιεί τα μαθητικά συμβούλια - να αναλύονται τα προβλήματα και να προτείνονται λύσεις από κοινού
 - Να συναποφασίζει με τους μαθητές ένα κώδικα συμπεριφοράς στην αρχή της χρονιάς
- Σύστημα **ανοιχτής** και **εμπιστευτικής** επικοινωνίας με τους μαθητές
 - Να δημιουργηθεί μια διαδικασία αναφοράς των περιστατικών από τους μαθητές
 - Π.χ., κουτί προβλημάτων τάξης

Ανακεφαλαίωση

- Οι σχολικές συγκρούσεις εμπλέκουν εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές.
- **Έκταση βίας:** Η σχολική βία και επιθετικότητα αποτελούν ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην Κύπρο
- Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα η **ποιότητα ζωής** τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτικών επηρεάζεται αρνητικά από τη σχολική βία.
- Μελλοντικές προσπάθειες για αντιμετώπιση της σχολικής βίας πρέπει να περιλαμβάνουν όλους τους εμπλεκόμενους
 - Επιμόρφωση εκπαιδευτικών / γονέων / μαθητών
- Το σχολείο χρειάζεται να αποτελεί ένα ασφαλές χώρο, που θα προάγει
 - την ψυχική υγεία / ανθεκτικότητα των μαθητών και των εκπαιδευτικών
 - δυνατότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων ζωής

Η αναγνώριση και η
αντιμετώπιση της
σχολικής βίας είναι
ευθύνη όλων μας!

Επιτρέψτε στον εαυτό
σας να ακουστεί!

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

- Γονείς
- <https://is.gd/parents3>
- Μαθητές
- <https://is.gd/students3>
- Εκπαιδευτικούς
- <https://is.gd/teachers3>

Επικοινωνήστε μαζί μας

Εργαστήριο Αναπτυξιακής
Ψυχοπαθολογίας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

+357 22892060
dplab@ucy.ac.cy

**ΣΤΟΠ ΣΤΗ
ΒΙΑ!**

ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ!

Έρευνα για το φαινόμενο της σχολικής
βίας σε όλα τα σχολεία της Κύπρου

Λευκωσία, 2021

Εργαστήριο Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας

Επικοινωνήστε μαζί μας

+357 22 892060

dpplab@ucy.ac.cy

εργαστήριο
αναπτυξιακής
ψυχοπαθολογίας

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Ψυχολογίας